

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş tarihi:06/05/2023

Kabul tarihi:11/06/2023

Yayın Tarihi:26.06.2023

Cilt/Sayı: 1(1)

Yayın dönemi: Yaz

Sayfa: 36-52

Atf: Bağcı, H., Erdoğan, A. ve Altahir, A. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hikâye kitaplarındaki kültürel unsurlar: "yabancı öğrenciler için türkçe hikâyeler" serisi b2 düzeyi örneği. *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 36-52.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Hikâye Kitaplarındaki Kültürel Unsurlar: "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" Serisi B2 Düzeyi Örneği

Hilal BAĞCI¹, Aysun ERDOĞAN², Ekram ALTAHİR³

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yunus Emre Enstitüsü, bagci.hilal@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0001-6885-1018

Yüksek Lisans Öğrencisi, Meb PİKTES, erdogan.aysun@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0006-6655

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, altahir.ekramaltahir@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0003-0019-671

ÖZET

Kültür bir milletin yaşayış, düşünüş ve inanış tarzını yansıtan değerler bütünüdür. Yabancı/ikinci bir dil öğrenmek, sadece hedef dilde sözcük ve yapı yeterliliğine sahip olmayı değil; hedef kültürü de tanımayı ve öğrenmeyi gerektirmektedir. Yabancı/ikinci dil öğrenen bireylerin hedef kültüre karşı geliştirecekleri yaklaşım dil öğrenim süreciyle yakından ilişkilidir. Bireyin karşılaştığı yeni kültürdeki düşünce, davranış, inanış ve gelenekleri doğru tanınması ve kendi kültürüyle ilişkilendirmesi dil öğrenme süreci üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Yabancı/ikinci dil öğretimine yönelik geliştirilen materyallerde hedef kültürün aktarımdan ziyade etkileşime açık bir şekilde öğreniciye sunulması önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan materyallerde kültürel öğelerin kullanımının önemi ve gerekliliği sorgulanmış; bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PİKTES) kapsamında hazırlanan B2 düzeyi "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" hikâye setindeki kültürel unsurlar incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda hikâye setinde sıklıkla ve az değinilen kültürel öğeler tespit edilmiş, hedef kitlenin profiline göre kültürel öğelerin çeşitlendirildiği yardımcı materyallerin alanda gerekliliği düşüncesine ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Dil-kültür ilişkisi, Yabancı/ikinci dil öğretimi, Kültürel unsurlar, Kültürel etkileşim.

Cultural Elements in Storybooks for Teaching Turkish as a Foreign Language: "Turkish Stories for Foreign Students" Series B2 Level Example

ABSTRACT

Culture is a set of values that reflect the way of life, thinking and belief of a nation. Learning a foreign/second language is not just about having vocabulary and structure proficiency in the target language; it also requires recognizing and learning the target culture. The approach that foreign/second language learners will develop towards the target culture is closely related to the language learning process. Recognizing the thoughts, behaviours, beliefs and traditions in the new culture that the individual encounters correctly and associating them with his own culture will have a positive effect on the language learning process. In materials developed for foreign/second language teaching, it is important to present the target culture to the learner in a way that is open to interaction rather than transfer. In this study, the importance and necessity of the use of cultural elements in the materials used in teaching Turkish as a foreign language were questioned; in this direction, the cultural elements in the B2 level "Turkish Stories for Foreign Students" story set prepared by the Ministry of National Education within the scope of the Project for the Integration of Syrian Children into the Turkish Education System (PİKTES) were examined. As a result of the study, the cultural elements that are frequently and rarely mentioned in the story set have been determined, and it has been reached the idea that the auxiliary

materials in which the cultural elements are diversified according to the profile of the target audience are necessary in the field.

Keywords: *Language-culture relationship, Foreign/second language teaching, Cultural elements, Cultural interaction.*

GİRİŞ

Dil, sınırlı sayıda sesbirimlerle sınırsız sayıda sözcük üretmeye yarayan, en temel anlamıyla insanlar arasında iletişimi sağlayan canlı bir varlıktır. Tüm canlı varlıklar gibi dil de zamanla değişerek zamanın ruhuna ve yapısına uyum sağlar. Dili insanların şekillendirdiği bir “biçim” olarak tanımlayan Saussure, aynı zamanda dilin toplumun ayrılmaz bir parçası olduğunu da dile getirir (1985). Dili; duygu, düşünce ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizge olarak tanımlayan Aksan (1977), dilin iletişimsel özelliğine vurgu yapar. Toplumsal ve iletişimsel olan her gösterge gibi dil de aynı zamanda kültürün taşıyıcısıdır. Kültür, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde (2022) “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlanır. Kültür, içinde bulunduğu toplumun parmak izidir. İnsanlık tarihi boyunca ilkel veya gelişmiş tüm milletleri karakterize eden düşünce ve hayat tarzı, örf ve ananeler, sanat, tarih, dil, dinî inançlar gibi unsurların her biri o toplumun kültürünü inşa eder.

Kültürün oluşması ve sürekliliğinde etkili olan unsurların en başında şüphesiz “dil” gelmektedir çünkü milletlerin, varlıkları boyunca kültürü meydana getiren tüm ortak değerleri “dil” sayesinde nesilden nesle aktarılır. Dil, her şeyden önce bir iletişim aracıdır ve birincil işlevi, insana özgü eklemli seslerle bir dilsel toplulukta iletişim sağlamasıdır (Vardar, 1998). Dilin insanlar arasında iletişim aracı olarak kullanılması, dilin toplumsal bir işleve sahip olduğunu ortaya koyar. Güvenç (1974) dil ve kültür ilişkisini “Dil, kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü gibidir.” ifadesiyle açıklar. Okur ve Keskin (2013) her ulusun, dilinin sunduğu olanaklardan yararlanarak, dilini kullanarak ve geliştirerek tarih boyunca kendi benliğini, varlığını sergileyen bir kültür ortaya koyduğunu ve birbirinden ayrı düşünülmemeyen bir ilişki içerisinde dilin içinde kültürün bütün özelliklerinin ve tarihsel, toplumsal tüm birikimlerinin bulunduğunu belirtir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade ederler. Kavramların arka planında o dile ait bir kültür geçmişi bulunmaktadır (Kalfa, 2020).

Küreselleşme ile birlikte kültürel sınırların kalktığı ve birçok dilin bir arada kullanıldığı günümüzde dil öğretim yaklaşımları, çoğul dilli ve çoğul kültürlü bireylere yönelik uygulamalara ağırlık vermektedir (Köçer ve Ökten, 2022). Dil öğretimine uluslararası çerçeve ölçütler getiren Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni (CEFR)’de eylem odaklı dil öğretimi bağlamında yabancı/ikinci dil öğrencisi; “sosyal aktör” olarak toplum içinde, gündelik yaşamda iletişim kurmak ve yaşamını sürdürmek için çeşitli sosyal roller üstlenen kişiler olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle yabancı/ikinci dil öğrencisinin hedef dildeki yetkinliği kadar hedef kültürdeki yetkinliği de önemlidir. Bu sebeple yabancı/ikinci dil öğrenen bireyler dilini kullanacağı toplumun kültürünü de bilmek durumundadır (Fişekçioğlu, 2019).

Dil, karmaşık bir yapıya sahiptir. Dil öğretimi yapı bilgisi, söz dizimi ve sözcük bilgisiyle sınırlandırılmaz. Dil kuralları çoğunlukla iyi bilinse de kültürel bilginin yeterli düzeyde olmaması, dilin etkin biçimde kullanımını engelleyen bir durumdur (Aydın, 2020). Buradan hareketle yabancı/ikinci dil öğretiminin hedefi sadece kaynak dilin söz varlığının ve yapı bilgisinin hedef kitleye kazandırılması değil; kaynak kültürün de hedef kültürle etkileşim hâlinde sunulması olmalıdır. Çünkü yabancı/ikinci dil öğrenen bireyler o dilin düşünce ve değerler sistemini de öğrenecektir. O dili konuşanların kültürel etkinliklerini ve kültüre bağlı olarak gelişen davranış biçimlerini de kavrayacaktır. Kavanoz ve Ökten (2014), yabancı/ikinci dil öğrenen bireylerin, hedef dili öğrenirken dilsel-kültürel yetkinliğe ihtiyacı olduğunu ve yabancı dil eğitiminin, dili yerinde ve uygun olarak kullanımını sağlayan bu yetkinliğin gelişimini temel alması gerektiğini belirtir. Bireylerin dili daha iyi anlayabilmeleri için dilini öğrendikleri ülke ile ilgili kültürel özellikleri öğrenmeleri oldukça önemlidir (İşcan ve Yassıtış, 2018).

Yabancı dil öğretiminde, kültür öğelerinin çeşitliliği, öğrencilerin kültürlerarası farkındalığını artırarak iletişimde etkin olmalarını sağlar (Ökten ve Kavanoz, 2014). Tapan'a (2011) göre yabancı/ikinci dil öğrenen bireyler hedef kültürle karşılaştıklarında onu kendi ön bilgileriyle kavramaya ve yorumlamaya çalışırlar böylelikle öğrendikleri kültürel değerlerle kendi kültürleri arasında ilişki kurarlar. Bu ilişki öğrencinin hedef kültüre olan ilgisini artırırken kendi kültürüne farklı bir açıdan bakmasını sağlar.

Okur ve Keskin (2013) kültürel unsurların yabancı/ikinci dil öğretim ortamlarına doğru ve etkili bir şekilde yansıtıldığında;

- Öğrencinin kendi yaşamından farklı bir yaşam tarzını öğrenmek isteyeceğini ve bunun sonucunda derse daha çok motive olacağını ve ilgi göstereceğini,
- Kendi kültürüyle hedef kültür arasında mukayese yapabilme fırsatı bulan öğrencinin kendi kültürüne daha analitik yaklaşacağını ve fark etmediği ayrıntılar yakalayabileceğini,
- Ana dili olarak konuşan kişiler arasındaki bildirişimde empati duyma becerisi gelişmiş olan öğrencinin yanlış anlamalarla karşı karşıya kalmayacağını sağladığını belirtmişlerdir.

Nurlu (2019), yabancı/ikinci dil öğrenen bireylerin hedef dilde kültürel yetkinlik düzeyine erişebilmesi için o dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi özelliklerini bilmesi, o toplum için önemli olan tarihî olaylar hakkında bilgi sahibi olması, hedef kültürdeki müziği, edebiyatı ve diğer sanatları tanınması; yemek, alışveriş, tanışma doğum günü gibi durumlarda kullanılan kalıplaşmış ifadeleri kullanabilmesi; günlük olaylarda toplumun bakış açısıyla hareket etmesi ve toplumda yaygın olan vücut dilini bilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Günümüzde öğretim materyalleri içinde ders kitapları, sınıf ortamında dil öğretiminin/öğreniminin merkezinde yer almaktadır. Göçen ve Yazıcı'ya (2021) göre ders kitaplarındaki kültürel unsurlar; Türkçenin doğru ve tam öğretilmesi, Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlaması ve dolaylı da olsa Türkiye'nin turizm elçiliği görevini üstlenmesinde yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yabancı/ikinci dil olarak Türkçenin öğretimine yönelik hazırlanmış materyallerde kültürel değerlerin doğru ve etkin bir şekilde hedef kitleye sunulması önem arz etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarının yanında yardımcı materyal olarak düzeylere göre hazırlanmış hikâye kitaplarının kullanımı giderek artmaktadır. Şimşek ve Gün (2017) yabancı/ikinci dil öğrencilerinin hedef dille birlikte, hedef dili kullanan toplumun kültürünü, geleneklerini, yaşayışını, toplumsal reflekslerini de aynı süreçte öğreneceğini; bu bağlamda hikâye kitaplarının söz varlığını geliştirdiği gibi yabancı/ikinci dil öğrencisini hedef kültürle buluşturan önemli bir araç olduğunu ifade etmiştir.

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PİKTES) kapsamında hazırlanan B2 düzeyi "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" hikâye setindeki kültürel unsurlar incelenmiş ve incelenen hikâye setinde;

"Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setindeki,

1. "Kumların Altındaki Sır" hikâyesindeki kültürel unsurlar nelerdir?
2. "Yıl Sonu Pikniği" hikâyesindeki kültürel unsurlar nelerdir?
3. "Ağrı Dağı'na Tırmanış" hikâyesindeki kültürel unsurlar nelerdir?
4. "Kral Mezarları" hikâyesindeki kültürel unsurlar nelerdir?
5. "Ateş Böcekleriyle Dans" hikâyesindeki kültürel unsurlar nelerdir?

sorularına cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılan hikâye seti doküman niteliği taşıdığından etkileşimsiz nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Doküman analizi resmî veya özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi ile yapılır (Ekiz, 2009).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, Okur ve Keskin'in (2013) yabancı/ikinci dil öğretimi için hazırlanan kitaplardaki kültür öğelerini tespit etmek için Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni (CEFR)'de yer alan sosyokültürel kavram alanlarından hareketle oluşturdukları tablodan (Bkz. Tablo 1.) yararlanılmıştır. Tabloda yer alan Gelenekler ve Folklor başlığı altına alt öge olarak "Kalıplaşmış sözler, deyimler, atasözleri ve ikilemeler"; Coğrafya ve Mekân başlığı altına ise alt öge olarak "Tarihî ve kültürel mekânlar" ve "Diğer (Yeme-içme mekânları, coğrafi oluşumlar vb.)" başlık olarak eklenmiştir.

Tablo 1.

Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Öğeler

Alt Öge	1. Yaşam	Günlük	2. Kişiler Arası İlişkiler	3. Değerler ve Eğitim	4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	5. Gelenekler ve Folklor	6. Sosyal Yaşam	7. Coğrafya ve Mekân
a.	Yiyecek-içecek		Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve gelenekler	Moda	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)
b.	Yemek zamanları, sofrada		Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar	Tarihî ve Kültürel Mekânlar
c.	Resmî çalışma zamanları	tatiller,	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve tarih bilinci/sevgisi	Sanat	Dinî kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler	Diğer (Yeme-içme mekânları, coğrafi oluşumlar vb.)
d.	Boş zaman etkinlikleri, Hobiler		Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Diğerleri	
e.	Karşılıklı konuşmalarda (yaşa, cinsiyete, resmîyete vb.) kullanılacak sözler ve kalıplar		Konuk etme, ikram etme ve hediyeler		El sanatları geleneği	Festivaller, törenler, kutlamalar		
f.	Yeme ve içme alışkanlıkları		Diğerleri		Diğerleri	Danslar		

g.	Oyunlar	Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bätıl inançlar
h.	Spor	Halk bilgisi, evren ve doğayla ilgili uygulamalar
i.	Müzik	Kalıplaşmış Sözler Deyimler, atasözleri ve ikilemeler
j.	Diğer	Diğer

Araştırmanın Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynaklarını Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PIKTES) kapsamında hazırlanan B2 düzeyi “Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” hikâye setindeki “Kumların Altındaki Sır”, “Yılsonu Pikniği”, “Ağrı Dağı’na Tırmanış”, “Kral Mezarları”, “Ateş Böcekleriyle Dans” adlı hikâye kitapları oluşturmuştur. Veri kaynağını oluşturmak için amaçsal örnekleme yöntemine başvurulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler, betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden belirlenen ölçeklere göre yorumlanmasına dayanan nitel bir analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışmanın veri kaynaklarını B2 düzeyinde hazırlanan “Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” hikâye setindeki “Kumların Altındaki Sır”, “Yılsonu Pikniği”, “Ağrı Dağı’na Tırmanış”, “Kral Mezarları” ve “Ateş Böcekleriyle Dans” hikâyelerindeki kültürel unsurlar oluşturmaktadır. Adı geçen hikâye setindeki kültürel unsurlar, üç araştırmacı tarafından belirlenerek, Tablo 1.de verilen yedi ana başlık altında yorumlanarak tasnif edilmiştir.

BULGULAR

“Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” setindeki beş hikâye kitabının analizi sonucunda kitaplarda yer verilen kültürel unsurlar tablo hâlinde sunulmuştur. Tabloda kültürel unsurların kitaplardaki yansıtılma biçimi, hangi sayfada geçtiği ve Tablo 1’e göre hangi ana ve alt başlıklar altında değerlendirildiği kodlanarak belirtilmiştir.

Kumların Altındaki Sır

“Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” setindeki “Kumların Altındaki Sır” adlı hikâyede geçen kültürel unsurlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Kumların Altındaki Sır Hikâyesindeki Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Unsurların Yansıtılma Biçimi	Sayfa Numarası
7c	<i>Bağ evlerine gece geç vakitte gelmişlerdi.</i>	4

2a	<i>Bu şirin mi şirin bağ evi, onlara dedelerinden kalmıştı. Her sene yaz tatilinde annesi, babası ve kardeşiyle birlikte bu şirin kasabadaki bağ evine gelirlerdi.</i>	4
2a	<i>Gökhan, kardeşi Bilge ile birlikte kaldığı odanın penceresini açtı.</i>	4
1a	<i>Onları incir ağaçlarının kuytularında saklanan kuşların ötüşü karşılamıştı.</i>	4
2c	<i>Bu şirin mi şirin bağ evi, onlara dedelerinden kalmıştı.</i>	4
2c	<i>Her sene yaz tatilinde annesi, babası ve kardeşiyle birlikte bu şirin kasabadaki bağ evine gelirlerdi.</i>	4
5i	<i>Gökhan burayı çok seviyor, her sene yaz tatilinin gelmesini iple çekiyordu.</i>	4
5i	<i>Burası onun için çok özeldi çünkü her yıl kardeşi Bilge ile birlikte yeni maceralara burada yelken açıyorlardı.</i>	4
1a	<i>Önünde küçük bir bostan, sol tarafında ise fasulye ve domateslerin olduğu bir sebze bahçesi vardı.</i>	4
7a	<i>Evleri Bozcaada 'nın sahile yakın bir yerindeydi.</i>	4
5i	<i>Bir yandan da uykusunu yeni almış bir kedi gibi geriniyordu.</i>	5
5i	<i>Bilge “Önce bir kendime geleyim de düşünürüz.” dedi.</i>	5
5i	<i>Bırak da keyfini çıkarayım.</i>	5
1b	<i>Kahvaltı hazır, sizi bekliyoruz.</i>	5
5i	<i>Kahvaltudan sonra cırcır böcekleri eşliğinde yola koyuldular.</i>	5
7b	<i>Bilge “Bilemiyorum, kaleye mi çıksak?”</i>	5
2c	<i>Gökhan gülümseyerek kardeşine omuz attı.</i>	7
7a,7b	<i>Geçen yılki keşfimiz Akvaryum Koyu 'ydu. Bu sene rotamız Bozcaada Kalesi olsun.”</i>	7
5i	<i>Şimdi bütün ada onların ayaklarının altındaydı.</i>	7
1d	<i>Ada sakinleri çoktan plajları doldurmuş olmalıydı.</i>	7
5i	<i>Gökhan ve Bilge kaleye çıkar çıkmaz manzaranın büyüsüne kapıldılar.</i>	7
1e	<i>“Abi! Burada otlarla kaplı betondan bir merdiven var.</i>	7
5i	<i>Deniz ısl ısl parlıyordu.</i>	7
3a, 5i, 2c	<i>Gökhan merhamete gelir ve Bilge 'nin dediğini kabul ederdi.</i>	9
5i	<i>İki kardeş çalıları yara yara merdivenlerden aşağı inmeye başladı.</i>	9

5i	Kim bilir kaç zamandır burada?	13
5i	Gökhan, Bilge'ye hak veren bir sesle "Bilemiyorum. Aslına bakarsan ben de bir anlam veremedim. " dedi.	13
3a	"Hayır, ona dokunmayacaksın. Bize ait değil o!"	13
5i	Gökhan, kardeşinin bu sözüyle hayallere daldı.	14
6c,7a	Türkiye 'de milyonlarca yıllık dinozor iskeleti bulan kâşif kardeşler!	14
5i	İki kardeş net göremedikleri boşluğa doğru bakarak gelen seslere kulak kesildiler.	14
6c, 7a	"Milyonlarca yıllık dinozor iskeleti." dedi Gökhan büyük bir gururla.	14
5b	Çok eskiden kalenin güvenliğini sağlamak amacıyla kral tarafından büyük köpekler yetiştirilmiş. Biz de yakın zamanda onların iskeletlerini bulduk.....	14
5i	... "Sizi hayal kırıklığına uğratmak istemezdim çocuklar ama durum sizin sandığınız gibi değil.	16
5i	Etrafa bir bakarsanız burada bir çalışma olduğunu fark edersiniz.	16

Tablo 2'ye göre "Kumların Altındaki Sır" hikâyesinde en çok "Gelenekler ve Folklor", "Coğrafya ve Mekân" ile "Kişiler Arası İlişkiler" başlıkları altında kültürel unsurlara yer verilmiştir. Hikâyede 15 kültürel unsur "Gelenekler ve Folklor" başlığı altında, 7 kültürel unsur "Coğrafya ve Mekân" başlığı altında, 6 kültürel unsur "Kişiler Arası İlişkiler" başlığı altında sınıflandırılmıştır. Hikâyede "Edebiyat, Sanat ve Müzik" başlığı altında herhangi bir kültürel unsur örneğine rastlanmamıştır.

Yıl Sonu Pikniği

"Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setindeki "Yıl Sonu Pikniği" adlı hikâyede geçen kültürel unsurlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Yıl Sonu Pikniği Hikâyesindeki Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Unsurların Yansıtılma Biçimi	Sayfa Numarası
2a	<i>Ben Feride, Ürdünlüyüm.</i>	4
3b	<i>Lisede başarılı bir öğrenciydim.</i>	4
5i	<i>Öğretmenlerimin de yönlendirmesiyle öğrenim hayatıma farklı bir ülkede devam etme fikri bana çok cazip gelmişti.</i>	4
5i	<i>Hangi ülkede okuyacağıma net karar vermemiştim.</i>	4
7a	<i>Türkiye bana olabilir gibi geliyordu.</i>	4
4f	<i>Her akşam yemekten sonra bütün aile bir Türk dizisi seyretmek üzere televizyonun karşısına geçiyorduk.</i>	4
2c	<i>Hep birlikte gülüştük.</i>	4
7a	<i>Dizinin mekânı İstanbul'du. İstanbul harika bir şehirdi.</i>	4

3b	<i>Çalışmamın ödülünü de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini kazanarak almıştım.</i>	4
2d	<i>“Üzülme, burada dünyanın birçok ülkesinden arkadaşların olacak.</i>	5
5i	<i>Hem böylece kültürlerle ilgili merak ettiğim birçok şeyi de birinci ağızdan öğrenebilecektim.</i>	5
2a	<i>“Çıkışta o çok sevdiğimiz kafeye gidelim mi?” dedi Fatma.</i>	5
1a	<i>Fesleğenli limonata içeriz.</i>	5
5i	<i>Çünkü derslerin ardından zaman zaman bir yerlere gidiyorduk.</i>	5
3b	<i>İlk sınavımızı olacaktık.</i>	7
3c	<i>Fatma ise Türkiye'ye bizden birkaç ay önce geldiği için Türkçe bilgisi biraz daha iyi durumdaydı.</i>	7
5i	<i>Sınavda o kadar heyecanlıydım ki elimde olmadan Fatma'ya sürekli soru soruyordum.</i>	7
5i	<i>O bana cevap vermiyordu ama ben ona soru sormaya aynı heyecanla devam ediyordum.</i>	7
5i	<i>Fatma ve Katya'yla daha çok vakit geçirmeye başladık.</i>	7
1a	<i>Buzlu limonatalarımızı sipariş ettik.</i>	7
1a	<i>Bir kez buzlu kola isteyecekken muzlu kola demiştim de garson kolanın yanında meyve tabağı da getirmişti.” dedi.</i>	7
5i, 7c	<i>Fatma söze girdi: “Benim de başımdan çok komik bir olay geçmişti. Bir gün lokantadayım.</i>	9
5i	<i>Konuşmamdan yabancı olduğumu fark edince gülmeye başladı.</i>	9
5i	<i>Zaman zaman o restorana gittiğimde kasadaki kadınla göz göze gelip gülüyoruz.</i>	9
1d	<i>“Arkadaşlar bütün hazırlık sınıfı arkadaşlarımızla bir piknik düzenlemeye ne dersiniz?”</i>	9
5i	<i>Katya o gün bir öneride bulundu.</i>	9
5i	<i>Hem bol bol hatıra fotoğrafı da çekeriz.” dedi.</i>	9
5i	<i>Bu fikir benim de çok hoşuma gitti.</i>	9
5i	<i>Hepsi piknik fikrine sıcak baktı.</i>	9
1e	<i>Fikrimizi öğretmenimiz Gül Hanım ile de paylaştık.</i>	9
1e	<i>Hocamız bizim hep birlikte bir organizasyon planlamamıza çok sevindiğini söyledi.</i>	9
1c	<i>Çarşamba dersimiz 12.00'de bitiyor.</i>	10
3b	<i>Ders çıkışında herkes TÖMER'in önünde olsun.</i>	10
7a	<i>Sizi İstanbul'un cennetten bir köşesine, Aydos piknik alanına götüreceğim.” dedi.</i>	10

3a, 1f	<i>“İş bölümü yapmalıyız. Herkes kendi ülkesine ait yöresel bir yemek yapsın.” dedim.</i>	10
6c	<i>Gül Hoca “Çok güzel fikir!”</i>	10
5i	<i>Hepimiz çarşamba gününü iple çekiyorduk.</i>	10
1a	<i>Gül Hoca “Çok güzel fikir! Ben de sevdiğinizi söylediğiniz yaprak sarmasından yapacağım.” dedi.</i>	10
1a	<i>Rahile “Ben Uygur mantısı yapacağım. Bizim mantımız Türkiye’deki mantıdan daha büyük.</i>	10
1a	<i>“Ben de Özbek pilavı getireceğim.</i>	10
5i, 6c	<i>Parmaklarınızı yiyeceksiniz.” diye övündü Abid.</i>	10
1a, 1f	<i>“Ben de Rus salatası yaparım. Türkler de yapıyorlar ama bizim yaptığımıza pek benzemiyor. Orijinal Rus salatasını görün.”</i>	10
5i	<i>Dan “Hangisi daha lezzetli?” dedi hocamıza muzır bir bakış atarak.</i>	11
1h	<i>“Ben de top getireceğim. Yediklerimizin üstüne spor olur.”</i>	11
5i	<i>“Ben de top getireceğim. Yediklerimizin üstüne spor olur.” diye sözü bağladı Merdan.</i>	11
1e, 6c	<i>“Tebrik ediyorum arkadaşlar.</i>	11
5g	<i>Türkler buna aynı zamanda ‘imece usulü’ diyorlar.” dedi hocamız. “İmece usulü, bir grup ya da toplum içinde işlerin gönüllü ya da zorunlu olarak el birliği içinde yapılmasıdır.” diyerek devam etti.</i>	11
5i	<i>“Herkes hazırsa yola çıkıyoruz.” dedi.</i>	12
5i	<i>Bu zümrüt yeşili manzaradan gözlerimizi alamıyorduk.</i>	12
5i	<i>Etrafta ötüşen kuşların sesi insana huzur veriyordu.</i>	12
5i	<i>Arkadaşlarımın da mutluluğu gözlerinden okunuyordu.</i>	13
2e	<i>Üstelik sofrayı da hazırlamıştı.</i>	14
2e	<i>Mahcup bir şekilde “Neden zahmet ettiniz öğretmenim. Biz size yardım edecektik?” dedik.</i>	14
1f	<i>“Yemekten sonra çay da içecek miyiz?” dedi Dan.</i>	15
1f,	<i>“Türkler yemekten sonra mutlaka çay içiyorlar. Ben de buna alıştım. Hatta yemekten önce de içiyorlar.”</i>	15
1a, 1f	<i>Tavşankanı bir çay artık çoğumuzun en sevdiği içeceklerden biri olmuştu.</i>	15
5i	<i>Lütfen, geç kalmayın.”</i>	15
5i	<i>Ben yürüyüşe çıkmadım.</i>	15
5i	<i>Bir ara göz ucuyla öğretmenimize baktım.</i>	16

5i	<i>Eğer bu yakınlarda bulamazsak polise haber vereceğiz.” dedi.</i>	16
5i	<i>Şu bir yıl içinde Fatma’yla yaşadığım anılar gözlerimin önünden bir film şeridi gibi geçiyordu.</i>	16
5i	<i>Her kafadan ayrı bir ses çıkıyordu.</i>	16
5i	<i>Fatma otobüsün arka koltuğunda mışıl mışıl uyuyordu.</i>	17
5i	<i>Fatma’yı o hâlde görünce rahat bir nefes aldık.</i>	17
5i	<i>Hepimiz şaşkın şaşkın Fatma’ya bakıyorduk.</i>	17
5i	<i>Özür dilerim.</i>	17
5i	<i>Uykusu daha açılmamıştı ve bize öyle masum bakıyordu ki hiçbirimiz ona kızamadık.</i>	17

Tablo 3’e göre “Yıl Sonu Pikniği” adlı hikâyede en çok “Gelenekler ve Folklor”, ile “Günlük Yaşam”a ilişkin kültürel unsurlara yer verildiği görülmektedir. Hikâyede 34 kültürel unsur “Gelenekler ve Folklor” başlığı altında, 19 kültürel unsur “Günlük Yaşam” başlığı altında sınıflandırılmıştır. “Sosyal Yaşam” ve “Coğrafya ve Mekân” başlıklarında sadece 4’er kültürel unsur tespit edilirken “Edebiyat, Sanat ve Müzik” başlığından sadece 1 kültürel öğeye rastlanmıştır.

Ağrı Dağı’na Tırmanış

“Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” setindeki “Ağrı Dağı’na Tırmanış” adlı hikâyede geçen kültürel unsurlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Ağrı Dağı’na Tırmanış Hikâyesindeki Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Öğelerin Yansıtılma Biçimi	Sayfa Numarası
7a, 7b	<i>Giray, akşamüzeri Hamamönü’nde küçük bir çay ocağında oturuyordu.</i>	4
1a	<i>Bir yandan çayını yudumluyor.....</i>	4
4a, 5i	<i>.....bir yandan da “Kartallar Yüksekte Uçar” adlı dağ sporları dergisindeki makalelere göz atıyordu. “Dünyaya Tepeden Bakabileceğiniz Yerler” adlı makale ilgisini çekti ve bu yazıyı dikkatle okumaya başladı.</i>	4
7a, 7c	<i>Ağrı Dağı Türkiye’nin en yüksek dağıdır. Anadolu’yu kuş bakışı seyredebileceğiniz yerlerden biridir. Dağın en uç noktasına Atatürk Zirvesi denmektedir. Dünyanın en meşhur 50 dağı arasında yer almaktadır. 5137 metrelik yüksekliğiyle Avrupa’nın en yüksek üç zirvesinden birine sahiptir.</i>	5
5c	<i>Kutsal kitaplarda da adı geçen Ağrı Dağı’nın farklı dillerde isimleri mevcuttur. Bunların başlıcaları Ararat, Kuh-i Nuh, Cebel’ül Haris’tir.</i>	5
3c	<i>Kaytlara göre bu dağa ilk tırmanış 1829 yılında gerçekleştirilmiştir...</i>	5
5i	<i>Genç yaşında birçok ülkeye gitmiş ve oralardaki en yüksek zirvelere tırmanarak sayısız başarıya imza atmıştı.</i>	5
7c	<i>Türkiye’de ise sadece dağcılığa ilk başladığı yıllarda Süphan, Tendürek ve Erciyes’e tırmanmıştı.</i>	5

2a, 5i	<i>Hikmet de Giray'ın bu düşüncesine sıcak baktı ve ağustosta oraya gitmeye karar verdiler.</i>	7
7a, 5i	<i>Giray ve Hikmet gerekli hazırlıkları yaparak Ankara 'dan yola çıktılar.</i>	7
7a	<i>Gece yarısına doğru Doğubeyazıt ilçesine vardılar ve geceyi bir otelde geçirip iyice dinlendiler.</i>	7
7a, 7c	<i>Önce Eli Köyü 'ne kadar araçlarıyla geldiler. Burası, Ağrı Dağı 'na tırmanmak isteyen her dağcının ilk durağıydı.</i>	7
5i	<i>Bu nedenle Giray ve Hikmet, dönüş yolculuğunu da hesaba katarak yanlarına altı günlük yiyecek ve malzeme almışlardı.</i>	8
6d	<i>Giray ve Hikmet yolculuğa başladıktan beş saat sonra 3300 metre yükseklikteki ilk kamp alanına ulaştılar.</i>	8
5i	<i>Tam yemek hazırlayıp yemeğe başlamak üzereyken de bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başlamıştı.</i>	9
1a	<i>Geceyi onlarla çay-kahve içip sohbet ederek geçirdiler.</i>	9
1h	<i>Yerli ve yabancı dağcıların varlığı onları çok mutlu etmişti.</i>	9
1b	<i>Sonraki gün sabah erkenden kalkıp bütün dağcılarla birlikte büyük bir sofraya kurdular ve kahvaltı ettiler.</i>	9
5i	<i>Bir saat sonra da yavaş yavaş diğer gruplar gelmeye başladı.</i>	10
5i	<i>Ertesi sabah bütün dağcılar güneşin doğuşuyla beraber yola koyuldular.</i>	12
5i	<i>4600 metrede zirve platosuna giden yol buzlarla kaplıydı ve dağcılara geçit vermiyordu.</i>	11
5i	<i>Tamam, sen sakın ol! Bir çaresine bakacağız.</i>	14
5i	<i>Hikmet önde Giray arkada tek tek bölümlere bakıyorlardı.</i>	16
5i	<i>Onlark ilerlerken bir çatırtı duyuldu.</i>	17
5b	<i>Hikmet, kulağa çok çılgınca geleceğini biliyorum ama Nuh'un Gemisi'nin kalıntıları olmasın bunlar?</i>	19
5i	<i>Benim de aklıma geldi ama olabilir mi acaba Giray?</i>	19
5i	<i>Dışarı çıktıklarında gözlerine inanamadılar.</i>	19
6c, 3a	<i>Şaşkınlıklarını üzerlerinden attıktan sonra birbirlerine sarıldılar.</i>	19

Tablo 4'e göre "Ağrı Dağı'na Tırmanış" hikâyesinde en çok "Gelenekler ve Folklor" ile "Coğrafya ve Mekân"a ilişkin kültürel unsurlar görülmektedir. 16 kültürel unsur "Gelenekler ve Folklor" başlığı altında, 9 kültürel unsur ise "Günlük Yaşam" başlığı altında sınıflandırılmıştır. Diğer başlıklarda çok az sayıda kültürel ögeye yer verildiği görülmüştür.

Kral Mezarları

"Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setindeki "Kral Mezarları" adlı hikâyede geçen kültürel unsurlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Kral Mezarları Hikâyesindeki Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Ögelerin Yansıtılma Biçimi	Sayfa Numarası
2a	<i>Selim genç bir arkeologdu.</i>	4
3b	<i>Gazi Üniversitesinden yeni mezun olmuş, Antalya Müzeler Müdürlüğünde göreve başlamıştı. Birkaç ay bu iş yerinde masa başı çalıştıktan sonra Antalya Şehir Müzesine görevlendirildi.</i>	4
7b	<i>Birkaç ay bu iş yerinde masa başı çalıştıktan sonra Antalya Şehir Müzesine görevlendirildi.</i>	4
5i	<i>Zaman zaman da saha çalışmaları yaparak tarihî eserleri inceliyordu.</i>	4
2c	<i>O, babasının mesleğini tercih etti.....</i>	4
5i	<i>O, babasının mesleğini tercih etti çünkü arkeolog olmak çocukluktan beri onun rüyalarını süslüyordu.</i>	4
3b	<i>Harran Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde öğretim üyesiydi.</i>	4
7a	<i>Birkaç sene önce Şanlıurfa yakınlarında bulunan.....</i>	4
7b	<i>.....Göbeklitepe isimli tarihî şehrin kazı çalışmalarında görev yapmış, kazıda bulunan en önemli eserlerden biri olan Aslan Kabartmalı Taş'ı ortaya çıkaran kişi olmuştu.</i>	4
4c	<i>.....Göbeklitepe isimli tarihî şehrin kazı çalışmalarında görev yapmış, kazıda bulunan en önemli eserlerden biri olan Aslan Kabartmalı Taş'ı ortaya çıkaran kişi olmuştu.</i>	4
7b	<i>İlk önce tarihî Alanya Kalesi 'ne gitti.</i>	5
4e	<i>Kalenin zemin katındaki odalarda bekleyen yüzlerce çömleğin hepsini tek tek inceledi...</i>	5
7b, 7a	<i>Selim'in ikinci durağı Simena Antik Kenti 'ydi. Simena Antik Kenti, Kaş ilçesine bağlıydı ve Kaleköy diye de biliniyordu.</i>	5
7b	<i>Ayrıca buradaki kral mezarları diğer yerlerdekinden çok farklıydı.</i>	5
7a	<i>Bu kale, Kekova Adası 'nın tam karşısında, dağın dibine yapılmıştı.</i>	5
1e	<i>— Kaptan, akşama doğru işim bitince seni ararım. Gelip beni alırsın. — Tamam efendim. Siz nasıl isterseniz.</i>	6
4c	<i>Mezarın alt kısmında zenginlik anlamına gelen arı ve çekirge kabartmaları vardı. Mezarın şapka kısmında ise başak, boğa ve aslan kabartmaları olduğunu gördü.</i>	7
5i	<i>Ayrıca mezarın üst kısmının açık olduğunu fark etti.</i>	7
5i	<i>Kabartmalara göz attı.</i>	7
5i	<i>Dikkat kesilip bir kez daha baktı.</i>	7
5i	<i>Bir yandan eli ayağı titriyor bir yandan da gülmekten kendini alamıyordu.</i>	9
5i	<i>Selim kan ter içinde kaldı.</i>	9
5i	<i>Toz bulutu dağıldıktan sonra mezarın içine doğru baktı ve gördüğü manzara karşısında gözlerine inanamadı.</i>	10

5i	<i>Aklına izlediği bir korku filmi gelmişti.</i>	12
5i	<i>Çünkü odadaki eşyalara el değmemişti.</i>	12
3d	<i>Ülkesi için önemli bir hazine bulmuş olabilir.</i>	14
5i	<i>Yavaş yavaş altınlara doğru ilerlemeye başladı.</i>	14
4f	<i>Elması hemen kaidedeki yerine bıraktı.</i>	15
5i	<i>Bütün hayatı gözlerinin önünden bir film şeridi gibi geçiyordu.</i>	16
5i	<i>Birkaç dakika süren sarsıntuların ardından Selim'in korktuğu başına gelmemiş, planı işe yaramış ve sarsıntular son bulmuştu.</i>	16
5i	<i>Mezardan çıkar çıkmaz elması kucağına aldı ve doya doya seyretti.</i>	16
5i, 6c	<i>Selim'in keşfi büyük yankı uyandırdı.</i>	17
5i, 6c	<i>Babası da Selim'le gurur duyuyordu.</i>	17

Tablo 5'e göre "Kral Mezarları" hikâyesinde en çok "Gelenekler ve Folklor" ile "Coğrafya ve Mekân"a ilişkin kültürel unsurlar görülmektedir. 15 kültürel unsur "Gelenekler ve Folklor" başlığı altında, 8 kültürel unsur ise "Günlük Yaşam" başlığı altında sınıflandırılmıştır. Hikâyede "Günlük Yaşam" kategorisinden sadece 1 kültürel öğeye yer verildiği görülmüştür.

Ateş Böcekleriyle Dans

"Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setindeki "Ateş Böcekleriyle Dans" adlı hikâyede geçen kültürel unsurlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Ateş Böcekleriyle Dans Hikâyesindeki Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Öğelerin Yansıtılma Biçimi	Sayfa Numarası
7a	<i>Tarık, Muğla'nın Köyceğiz ilçesinde oturan bir lise öğrencisiydi.</i>	4
3b	<i>Fen lisesinde son sınıfta okuyordu.</i>	4
1h	<i>....Tarık, lise birinci sınıftan beri üyesi olduğu Spor ve Dağcılık Kulübü'nün de başkanıydı.</i>	4
1h	<i>Spor ve dağcılık kulübü her yıl çeşitli etkinlikler düzenliyor, yılda birkaç kez dağ yürüyüşü, kamp ve yüzme yarışması organize ediyordu.</i>	4
5i	<i>Kamp yapmak ona doğada vakit geçirme fırsatı veriyordu.</i>	4
5i	<i>Doğada karşılaştığı sorunlarla baş etmek onu mutlu ediyor, onun hayatta kalma becerisini geliştiriyordu.</i>	4
2c	<i>Tam da kamp zamanı ablası doğum yapmış, bir yeğeni olmuştu. Eniştesi yurt dışında olduğu için de Tarık, ablasının yanında kalmıştı.</i>	4, 5
5i	<i>Bundan dolayı bu yılki kampı iple çekiyor, bir an önce kamp vaktinin gelmesini bekliyordu.</i>	5

6b	<i>Kamp için gerekli izinleri aldılar, çevrenin temizliğini yaptılar ve kamp alanının sınırını kulüp üyeleriyle birlikte belirlediler.</i>	5
5i	<i>Günler günleri kovalamış, sonunda Tarık'ın beklediği gün gelip çatmıştı.</i>	5
1i	<i>Kampçılar çoktan gelmiş, şarkılar söyleyerek çadırlarını kurmaya başlamışlardı.</i>	5
2a	<i>Selim ve Sinan'ı çadır kurmakla, Mehmet ve Pelin'i ateşi yakmakla, Serhat'ı ise odun toplamakla görevlendirdi.</i>	7
5i	<i>Herkes hemen işe koyuldu, geri kalanların her biri farklı bir işin ucundan tuttular.</i>	7
1b	<i>Akşama doğru herkesin karnı acıkmış, akşam yemeği hazırlıkları başlamıştı.</i>	7
1a	<i>Tarık ve arkadaşları her zamanki gibi kamptaki ilk akşam yemeğinde sucuk yemeye karar verdiler.</i>	7
1i	<i>Bu sırada Mehmet gitar çalıyor, kızlar ise şarkı söylüyordu. Tarık ve arkadaşları ilk güne yakışır şekilde eğlenmiş, şarkılar ve türküler eşliğinde güzel bir akşam geçirmişlerdi.</i>	7
1e	<i>Arkadaşlarına "İyi geceler." diyerek çadırlarına gittiler.</i>	7
5i	<i>...herkes derin bir uykunun kucağında mışıl mışıl uyuyordu.</i>	9
5i	<i>Arkadaşları uyumasına rağmen onun gözünü uyku tutmadı.</i>	9
5i	<i>Bir müddet daha ilerledikten sonra yavaş yavaş ışığa yaklaştığını hissediyordu.</i>	9
5i	<i>Tarık ışığın kaynağına geldiğinde gözlerine inanamadı.</i>	9
5i	<i>Hemen arkadaşlarına haber verdi ve Tarık'ı aramaya başladılar.</i>	11
1b	<i>Herkes kahvaltı ve diğer işler için telaşla hareket ediyordu.</i>	11
5i	<i>Tarık büyülenmiş gibiydi. Arkadaşlarına hiçbir tepki vermiyordu.</i>	11
5h	<i>Tarık'a su içirip kolonya verdiler.</i>	11
5i	<i>Tarık biraz kendine geldi.</i>	11
5i	<i>Gece uyku tutmadı.</i>	12
5g	<i>Tarık'ın ağzından "uçan daire" kelimesi çıkar çıkmaz.....</i>	12
5i	<i>Gece olanları, gördüklerini veya gördüğünü sandığı her şeyi uzun uzun anlattı.</i>	12
2a. 1e	<i>Bence hemen Melih Öğretmen'e haber vermeli ve hep birlikte o ağacın yanına gitmeliyiz.</i>	13
5g	<i>Melih Öğretmen, Tarık'a eliyle sus işareti yaptı ve ağaca doğru yaklaştı.</i>	14
5i	<i>Sonra birdenbire bir kahkaha tufanı oldu.</i>	15

Tablo 6'ya göre "Ateş Böcekleriyle Dans" hikâyesinde en çok "Gelenekler ve Folklor", ile "Günlük Yaşam"a ilişkin kültürel unsurlara rastlanmıştır. Hikâyede 18 kültürel unsur "Gelenekler ve Folklor" başlığı altında, 9 kültürel unsur "Günlük Yaşam" başlığı altında sınıflandırılmıştır. "Edebiyat, Sanat ve Müzik" başlığına ilişkin herhangi bir kültürel öğeye yer verilmediği görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PİKTES) kapsamında, B2 düzeyinde hazırlanan ve 5 hikâye kitabından oluşan "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setindeki kitaplar analiz edilmiş; hikâyelerdeki kültürel unsurlar tespit edilmiştir. Hikâye setindeki kültürel öğeler Okur ve Keskin'in (2013), çalışmalarında oluşturdukları tablodan yola çıkılarak sınıflandırılmıştır. Okur ve Keskin'in (2013) çalışmasında kültürel unsurlar, "Günlük Yaşam", "Kişiler Arası İlişkiler", "Değerler ve Eğitim", "Edebiyat, Sanat ve Müzik", "Gelenekler ve Folklor", "Sosyal Yaşam" ve "Coğrafya ve Mekân" başlıkları altında tasnif edilmiştir. Bu çalışmada "Günlük Yaşam"a ait alt başlıklara "Diğer"; "Gelenekler ve Folklor"e "Kalıplaşmış Sözcükler, Deyimler, Atasözleri ve İkilemeler"; "Coğrafya ve Mekân"a ise "Diğer (yeme-içme mekânları vs.)" eklenmiştir.

Sözü edilen tablodan hareketle hikâyelerdeki kültürel öğeler doğrudan çalışmaya aktarılmıştır. Hikâyelerdeki kültürel öğelerin tabloya göre sınıflandırılmış hâline bulgular kısmında yer verilmiştir. Buna göre hikâyelerde en çok "Gelenekler ve Folklor" ana başlığı altında 85 kültürel unsur tespit edilmiştir. "Günlük Yaşam"a ilişkin 37; "Coğrafya ve Mekân"a ilişkin 29; "Kişiler Arası İlişkiler"e ilişkin 18; "Değerler ve Eğitim"e ilişkin 14; "Sosyal Yaşam"a ilişkin 12; "Edebiyat, Sanat ve Müzik"e ilişkin 7 olmak üzere 5 kitaptan oluşan hikâye setinde toplamda 202 kültürel unsur saptanmıştır. "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setinde, Miçooğulları'nın (2020) Yunus Emre Enstitüsü tarafından A1-A2 düzeyinde hazırlanan "Anadolu Hikâyeleri"ni incelediği çalışmasında tespit ettiği kültürel öğelerden daha fazla sayıda öğeye yer verildiği görülmüştür. Bu farkın nedeni olarak yardımcı materyallerin farklı dil düzeylerine yönelik hazırlanmış olması ve temel düzeydeki bir materyalde, kültürel unsurların temel ihtiyaçları karşılayacak ölçüde verilmesi gerektiği gösterilebilir. Temur'un (2020) temel düzeyde kültürel unsurlarla ilgili öğretim ve farkındalığın, örtük veya sezgisel olarak gerçekleştirildiği; çünkü bu düzeyde öğrenciye sunulacak kültürel içeriklerin dil içeriklerinde olduğu gibi oldukça sınırlı olduğu, dolayısıyla temel ihtiyaçlara yönelik kültürel öğelerin ve değerlerin ön plana çıktığı görüşü de materyaller arasındaki bu farklılığı destekler niteliktedir.

Hikâyelerde 7 ana başlıktan biri olan "Gelenekler ve Folklor" kategorisinde yer alan "Kalıplaşmış Sözcükler, Deyimler, Atasözleri ve İkilemeler (5i)" alt başlığından 77 örnek tespit edilmiştir. İkinci olarak ise "Coğrafya ve Mekân" kategorisi alt başlıklarından biri olan "Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri) (7a)"ne ilişkin 16 kültürel öğeye yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte diğer alt başlıklarda kullanım sıklığı bakımından öne çıkan bir unsura rastlanmamıştır.

"Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setinde yer verilen kültürel öğelerde kalıplaşmış sözcükler, deyimler, atasözleri ve ikilemelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıplaşmış sözcükler kültürel kimliğin en yoğun hissedildiği sözlü kültürel birimlerdir. Özellikle çoğunlukla tekrar edilen yapılardan oluşan ikilemeler, fonolojik açıdan akılda kalıcılığı kolay ve okuyucunun dikkatini çekmeye yardımcı olan dil birimleridir. PİKTES Projesi kapsamında hazırlanan hikâye dizisinin hedef kitlesinin ortaöğretim düzeyi yabancı öğrenciler olduğu düşünüldüğünde hikâyelerde sıklıkla ikilemelere yer verilmesi önemlidir. Atasözleri ise kültürel deneyimlere dayanan, anlatıma derinlik ve akıcılık kazandıran, sınırlı sayıda sözcükle çok şey anlatma veya özetleme imkânı sunan dil birimleridir. Bir serbest okuma kitabında anlatılanı destekleyen atasözlerinin hedef kitlenin dil düzeyine uygun yapılarla sunulması bu açıdan önem arz etmektedir. Ancak "Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler" setinde atasözüne yer verilmemesi çalışmada dikkat çeken bir unsurdur. Bununla

birlikte “Kalıplaşmış Sözcükler, Deyimler, Atasözleri ve İkillemeler (5i)” alt başlığında en fazla deyimlere yer verildiği saptanmıştır. Deyimleri anlamlandırmak temel seviyelerde oldukça zordur. Ancak Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni yeterlik tanımlarından hareketle B1 ve B2 düzeyinde bir hedef dil öğrencisinin hedef dilde sıklıkla kullanılan deyimleri, alıcı ve üretici dil becerilerinde kullanabilme yeterliğine sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda hikâye setinde deyimlere yer verilmesi önemlidir. Ancak Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni’nde (2013) “Okuma-anlama için yeterli geniş bir sözcük dağarcığına sahip olsa da nadir kullanılan deyimleri anlamakta zorluk çekebilir.” ifadesiyle B2 düzeyindeki bir yabancı/ikinci dil öğrencisinin hikâye setindeki anlam veremediği deyimler konusunda yol göstericiye ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Böylesi bir durumda hedef kitlenin deyimleri kalıplaşmış bir söz öbeği olarak fark etmemesinin ve sözlükte sözcük bazlı bir arama yapma eğilimi göstermesinin, metnin hedef kitle tarafından anlaşılabilirliği üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceği düşünülmektedir.

“Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” setinde ikinci olarak “Günlük Yaşam” kategorisindeki alt başlıklara ilişkin kültürel unsurlara yer verildiği görülmüştür. Hikâyelerde bu alt başlıklardan en çok “Yiyecek-İçecek (1a)”le ilgili kültürel unsurlar göze çarpmaktadır. Hâlbuki “Günlük Yaşam” kategorisindeki “boş zaman etkinlikleri, hobiler, “oyunlar”, “spor” ve “müzik” alt başlıklarıyla ilişkilendirilebilecek kültürel öğelerin de hikâye setinin hitap ettiği hedef kitlenin (ortaöğretim düzeyi yabancı öğrenciler) ilgisini çekebileceği düşünüldüğünde bu başlıklara çok az yer verilmesi dikkat çekicidir.

Hikâye setinde en çok yer verilen “Coğrafya ve Mekân” kategorisinde “Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)” ve “Tarihî ve Kültürel Mekânlar” alt başlıkları altında değinilen yerler Türkiye ile sınırlı tutulmuştur (“Ağrı Dağı’na Tırmanış” hikâyesinde yapılan Himalayalar, Everest, K2 Dağı, Çin ve Pakistan vurgusu dışında). Burada ortaöğretim düzeyindeki yabancı/ikinci dil öğrenen bir hedef kitlenin kültürel bilgi dağarcığından hareket etmek yani coğrafya ve mekân, ne kadar bilindik olursa içeriğin hedef kitlenin o kadar ilgisini çekeceği ve öğrenmeyi olumlu yönde destekleyeceği amaçlanmış olabilir. Ancak söz konusu hedef kitlenin hikâyelerde farklı coğrafya ve mekânlarla karşılaşması, hikâyeler aracılığıyla zihnen ve hayalen buralarda gezme imkânı bulmasının da hedef kitlenin merakını ve ilgisini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte hikâyelerde farklı kültürlerden örneklere de yer verilmiştir. Örnek olarak bir Türkçe öğretim merkezinde Türkçe öğrenen farklı kültürlerden insanların yer aldığı ve Ürdünlü bir lise öğrencisinin ağzından anlatılan “Yıl Sonu Pikniği” hikâyesinde “Uygur mantısı”, “Özbek pilavı”, “Rus salatası” gibi kültürel öğeler özellikle Uygur, Özbek ve Rus öğrencilerin hedef dile ilgisini artıran bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Öneriler

1. Hedef dili öğrenmenin hedef kültürü de öğrenmeyi gerektirdiğine dair görüşler çalışmanın başında desteklenmiştir. Bu doğrultuda hikâye kitaplarında, yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğrenen hedef kitlenin profiline ve düzeyine uygun olması koşuluyla Türk kültürünün zenginliklerine yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.
2. İncelenen hikâye setinde “Değerler ve Eğitim”, “Edebiyat, Sanat ve Müzik”, “Gelenekler ve Folklor” ve “Sosyal Yaşam”a ilişkin kültürel öğelere diğerlerine kıyasla daha az sayıda yer verildiği görülmüştür. Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin bu alanlarda da Türk kültüründen örneklerle etkileşime geçebilmeleri önemlidir. Bu nedenle farklı alanlarda kültürel öğelerle zenginleştirilmiş materyallerin hazırlanması önemlidir.
3. Çalışmada ele alınan “Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” setinin hedef kitlenin profiline uygun olarak daha çeşitli alanlarda Türk kültüründen örnekler içeren temel ve ileri düzeyde hikâye serilerinin de hazırlanmasının alana büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. Yabancı/ikinci dil olarak Türkçenin öğretiminde hâlen ders materyalleri önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu nedenle alanda hem ders kitaplarına destek olması hem de hedef dilde söz varlığının geliştirilmesine yardımcı olması bakımından farklı dil düzeylerinde hazırlanmış diğer hikâye kitaplarının kültürel öğeler bakımından incelenmesinin, geliştirilecek materyaller için bir yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil. Ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Aydın, G. (2020). *Yabancı/ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim*. Gülnur Aydın (Ed). Kültür Öğretiminin Temel Kavramları (1-47). Ankara: Pegem Akademi
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 5(4), 221- 235.
- Council of Europe (2001). Common European Framework of Reference for Languages (CEFR): Learning, Teaching, Assessment, Modern Language Division, Strasbourg.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fişekçioğlu, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: b1 dil düzeyi model önerisi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 27, 871-893.
- Göçen, G. ve Yazıcı, H. (2021). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi Özel Sayısı, 365-395.
- Gün, M. ve Şimşek R. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğretimi A1-A2 hikâye seti örneği. *International Journal of Languages Education* 1(Volume 5 Issue 3), 502-517.
- Güvenç, B. (1974). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 Düzeyi). Ertan Gökmen (Ed.) *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1) 47-66. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/issue/36339/400678>
- Kalfa, M. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı. Halit Karatay (Ed.) *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yabancı unsurların önemi*, (111-121). Pegem Akademi
- Kavanoz, S. ve Ökten C. E. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/3, 845-862.
- Köçer, N. ve Ökten, C. E. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından kültür okuryazarlığı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* Sayı: 11/2, 674-688.
- Miçooğulları, M. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel unsurların kullanımı: “Anadolu Hikâyeleri dizisi” örneği. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 3(1), 43-63.
- Nurlu, M. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi görüşler-projeler-etkinlikler-öneriler*. Ankara: KalemKitap Yayıncılık
- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 1619-1640
- Saussure, F. (1985). *Genel dilbilim dersleri* (B. Vardar, Çev.). Ankara: Birey ve Toplum
- Tapan, N. (2011). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 55-68. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuaded/issue/1036/11637>
- Temur N. (2020). *Yabancı/ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim*. Gülnur Aydın (Ed). Dil düzeylerine göre sosyokültürel bilgilerin belirlenmesi ve sunumu (121-154). Ankara: Pegem Akademi
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 2023, 1(1).